

PIERWIASTEK (23) *sb m*

pierwiastek (20), **pierwiastki** *pl t* [*w znac. 1.*] (3); pierwiastki *BiałKat, SkarŻyw* (2).

pierwiastek (22), **pirwiastek** (1); pierwiastek : pirwiastek *WujNT* (10:1).

Pierwsze e oraz a pochylone.

sg I piérwiąstki(e)m (2). ◊ *pl N* piérwiąstki (8). ◊ *G* piérwiąstk(o)w (1). ◊ *A* piérwiąstki (9). ◊ *I* piérwiąstkami (2). ◊ *L* piérwiąstkach (1).

Sł stp brak, Cn: pierwiastki, Linde XVII(XVIII) – XIX w.

1. *pl t W Starym Testamencie: pierwszy zbiór plonów przeznaczonych na ofiarę dla Boga; primitiae frugum, vitis, operum, primitiva, praemetium Cn* (3) : [pierwoćini/ pierwiaŃtki/ et pierwiaŃńki/ Primitiae. *Volck* Qqq3v.]

pierwiastki z czego (1): Abowiem Pan ChryŃtus dał tę rádę zwolennikóm Ńwoim/ ofiářowác piérwiaŃtki [!] pãnu Bogu/ z iego Ńtworzenia *BiałKat* 351.

Szereg: »dziesięciny i pierwiastki« (2): Iemu [*kapłaŃstwu*] dał dziesięciny y pierwiaŃtki v wŃzytkiego ludu/ ná żywność domu iego. *SkarŻyw* 491, 491 *margin.*

2. *Pierwszy sprawca lub uczestnik czegoś; primitiae Vulg, Cn* (12) : Cić náŃláduiã Bárãnkã/ kędykolwiek idzie: Cic Ńã kupieni Ńludzy zã pierwiaŃtki Bogu y Bárãnkowi. *WerKaz* 293; A iãko w Adãmie wŃzyŃcy vmierãiã; tãk y w ChriŃtusie wŃzyŃcy ożywieni będã. A kãzdy w Ńwym rzędzie: ChriŃtus pierwiaŃtkiem/ potym ci ktorzy Ńã ChriŃtuŃowi *WujNT* 1.*Cor* 15/23; Lecz my powinniŃmy Bogu dziękowãc zãwŃze zã was brãcia vmiŃlowãni od Bogã/ iz was wybrał Bog pierwiaŃtkãmi ku zbãwieniu/ przez poŃwięcenie duchã y wiãrę prawdy *WujNT* 2.*Thess* 2/13 [12]; *SkarKaz* 634a.

pierwiastek czego (2): *WujNT* 287; Sã tedy ci trzy krolowie iãko Pãtryãrchowie náŃzy y pierwiaŃtki ofiãry narodow: w ktorych Pan Bog powoŃãc nas raczył *SkarKaz* 517a.

pierwiastek czyj [*w tym: G sb i pron* (5), *pron poss* (1)] (6): *SkarŻyw* 26; wŃzãkże to byŃ przywilej Piotrà S. z woley y z obrãnia Bogã łãmego/ aby pierwiaŃtki nie tylko Zydow ále y Pogãnow przez vŃtã iego ná wiãrę byŃ powoŃãne *WujNT* 462, 1.*Cor* 15/20, 16/15. *Cf Wyrazenie.*

Wyrazenie: »pierwiastek Ducha Ńw.« [*szyk 1:1*] (2): Iãko chorãzowie tey piechoty byŃ wielcy ApoŃtoŃowie/ y oni Ńynowie pierworodni/ one Duchã S. pierwiaŃtki/ cudotworcy/ y Ńlupy wŃzytkiego koŃŃcioŃã *SkarŻyw* [407], 363.

3. *Zawiazek, zalãzek, zadatek* (8) : A iefli zãczynienie (*margin*) pierwiaŃtki (–) iefł Ńwięte/ *tedyç* y ciãŃto: á iefli korzeŃ Ńwięty/ *tedyç* y gãłęzie. *WujNT Rom* 11/16.

pierwiastek czego (3): Tã nowa Iewã mãtkã żywotã nãzwãna iefł/ y rozmãitoŃciã iefł przybrãna ná pierwiaŃtki żywotã nieŃmiertelnego wŃzytkich żywiãcych. *SkarŻyw* 393; *WujNT* 9, 486.

Wyrazenie: »pierwiastki Ducha (Ńwiętego)« = *pierwsze dary Ducha Ńwiętego; primitiae spiritus Vulg* (4): *SkarŻyw* 601; A nie tylko inne *Ńtworzenie*, ále y my ktorzy mamy pierwiaŃtki Duchã/ y my (*mowię*) łãmi w Ńobie wzdychamy/ oczekawãiãc przyŃpoŃobienia Ńynow Bożych/ odkupienia ciãŃã náŃzego. *WujNT Rom* 8/23, s. 547; *SkarKaz* 205b.

Synonim: 1. prymicyje.

Cf **PIERWIZNY, PIERWOCINY, [PIERWORODY], PIERWORODZTWO, PIERWOTKI, PIRWIAZNEK, PIRWINA, PIRWORODNOŚĆ, PIRWORODZIENSTWO, PIRWOSTKI, PIRZWIANKI**

JR